

NÁROD A NÁBOŽENSTVÍ

Ivan O. Štampach

Národnost, chápaná zprvu spíše regionálně a později víc jazykově a etnic-
ky, byla spolu s náboženstvím hybatelem dějin. Sekularizaci, ústup nábo-
ženství do privátní sféry, doprovází pojetí, podle něhož je i národní přísluš-
nost soukromou věcí. Tyto dvě otázky jsou pokládány za tak háklivé, že prá-
vě ony byly ve třech sčítáních lidu po listopadu 1989 jedinými, na něž oby-
vatel Česka nemusel odpovídat.

Privatizace náboženství a národnosti však dlouho nevydržela. Obě iden-
tity se v posledních desetiletích mohutně přihlásily o slovo. Společenská role
islámu po 11. září 2001 se zvyšuje a rostou i obavy z jeho násilných podob.
Spojeným státům americkým je cizí představa preferovaného národního či
státního vyznání, ale vzniklo tam občanské náboženství, které je – řekněme
– směsí náboženských a státních myšlenek ideově podepírající systém. Ná-
rodní hrdost se může stát svého druhu (implicitním) náboženstvím. Může se
prosazovat myšlenka, že z národní příslušnosti plyne náboženství: nelze být
Srbem a ne být pravoslavným, být Chorvatem a ne být katolíkem, být Bos-
ňákem a ne být muslimem. U Arménů je církev zprostředkovatelem národ-
ní mytologie, proti níž se korektní historie těžko prosazuje.

Ne vždy však jsou vztahy takto jednoduché. Komplikovanost vztahu čes-
ké národní identity k náboženským vyznáním zdejšího obyvatelstva v histo-
rickém přehledu hodnotí sociolog náboženství **Zdeněk R. Nešpor** v pečlivě
vyváženém článku *Náboženství v éře nacionalismu*. – Když se řekne Žid a
napíše-li se navíc podle vžitě normy s velkým počátečním písmenem, zdá-
lo by se, že etnická příslušnost pohltila náboženství. Absolvent judaistického,
religionistického a talmudského studia **Aleš Weiss** v článku *Národnost,
nebo náboženství?* osvětluje, jak různé židovské autority chápaly konverzi
člověka jiné národnosti k judaismu a na druhé straně odpadnutí člověka ži-
dovského etnického původu od judaismu.

V příspěvku *Naše víra, naše impérium* poskytuje akademický pracovník
Husitské teologické fakulty UK **Marek Dluhoš** pohled na náboženský nacio-
nalismus v postsovětském prostoru. „*Se zaměřením na dávnou slávu je tak
evokována velikost Rusy řízeného slovanského impéria*“. Dávnou slávu evo-
kuje podle autora jak proud, který dodal mohutnou novou vitalitu ruskému
pravoslaví, tak proud opírající se o novopohanské tradice. Ten nečerpá jen
z hypotetické rekonstrukce slovanského předkřesťanského náboženství, ale
překvapivě navazuje i na německý nacionálně laděný esoterismus. – Básník,
šéfredaktor literárního obtýdeníku Tvar a terapeut **Adam Borzič** se v člán-
ku *Filosof, který jezdil na tygrovi*, věnuje Juliovi Evolovi. Nepromíjí mu
jeho inklinaci k fašismu a nacismu, ale shoduje se s hodnocením, podle kte-
rého byl Evola *kromě představitele integralistického tradicionalismu malí-
řem a teoretikem abstraktismu a odvážným filosofem, ostře vidoucím ana-
lytikem krize dvacátého století, autorem první studie, která interpretovala
alchymii symbolickým způsobem, obhájcem orientální moudrosti, originál-
ním vykladačem erótu*.

Zuzana Ondomišiová zabývající se na univerzitní půdě (Praha, Ostra-
va) Tibetem rozebírá sebeupalování buddhistických mnichů v Tibetu na pro-
test proti čínské okupaci a řeší, je-li tento radikální krok v souladu s bud-
dhistickou tradicí (*Sebeupalování a buddhismus*). – Tematický blok uzavírá
religionista a pravoslavný kněz **Miloš Mrázek** rozhovorem s knězem staro-
kalendářní větve řeckého pravoslaví českého původu Jiřím Jánem. Dozvíme
se více o řecké ortodoxii, jejích politických vazbách, o navazování na By-
zantskou říši i o novopohanských inspiracích současného radikálního řeckého
nacionalismu a politováníhodných kontaktech některých pravoslavných
s nimi. ■

OBSAH

Od hilelismu k homaranismu (*Ruth J. Weiniger*) 110

Z domova

Kršnova milost mezi dětmi (*Jitka Schlichtsová*) 114

Čeští odpůrci islámu (*Bronislav Ostřanský*) 116

Kniha desetiletí (*Jan Sušer*) 117

Zahraničí

Německý spor o obřizku (*Pavel Nikolaj Dušek*) 119

Téma

Náboženství v éře nacionalismu 122

(*Zdeněk R. Nešpor*)

Národnost, nebo náboženství? (*Aleš Weiss*) 125

Naše víra, naše impérium (*Marek Dluhoš*) 128

Filosof, který jezdil na tygrovi (*Adam Borzič*) 130

Sebeupalování a buddhismus 133

(*Zuzana Ondomišiová*)

Rozhovor s pravoslavným knězem Jiřím Jánem

Řekové mezi Athénami a Cařihradem 136

(*Miloš Mrázek*)

Info-servis 137

Události

Suka v Berouně (-rjw-) 140

Oslavy Bible kralické (*Tomáš Najbrt*) 140

Večeře na Noemově arše (-iš-) 140

Církev Sinčhondži (*Rastislav Tercius Čižmár*) 141

Profesor Hampa v Praze (*Josef Bartošek*) 141

Scientologie uznána v Holandsku (*Jiří Voráček*) 141

Recenze

Milník na cestě k pochopení jedné z podob islámu .. 142

(*Jan Sušer*)

Angažovaně k dějinám antisemitismu 142

(*Ivan O. Štampach*)

Radikální alternativa (*Ivan O. Štampach*) 143

Dopisy

Doc. ThDr. **Ivan O. Štampach** (*1946) působí jako docent na katedře religionistiky Fakulty filozofic-
ké Univerzity Pardubice.